

végzett a délszlávok lakta országrészen, hogy megállapítsák e nemzeti-ségek pontos lélekszámát.³⁸ Több kedvezményt biztosítottak a részükre, elsősorban az iskoláztatás területén tapasztalt visszaélések orvoslásával, aminek szinte azonnal pozitív visszhangja lett Jugoszláviában.

Ezt követően, miután egyértelműen eldőlt, hogy a jugoszláv vezetés letesz a területi korrekciókról Magyarország irányában, a délszláv kisebbség kikerült a jugoszláv politikai nyomásgyakorlás eszköztárából, legalábbis ami a határváltoztatás lehetőségét illeti, ám az iránta tanúsított figyelem továbbra sem lankadt.³⁹ Alig másfél évvel később azonban újfent elő lehetett venni a panasz jegyzékeket, hiszen a jugoszláv-szovjet viszonyt hűen követő magyar-jugoszláv viszony eredményeként beállt elhidegülés majd határozottan ellenségessé vált kapcsolatok egyik fő szenvedő alanyai a magyarországi délszláv kisebbségek lettek.

⁴³ Ezzel a kérdéssel a *Politika* is részletesen foglalkozott — aligha meglepően — elmarasztaló hangnemben. A lap idézte a Magyarországi Szlávok Antifasiszta Frontja lapja, a *Sloboda* március 16-i cikket, amely bírálta az összeírás módját. Egyúttal idézte Nagy Ferenc március 19-i kijelentését is, amelyben a miniszterelnök elismerte, hogy gondok vannak az összeírással. A *Politika* arra a megállapításra jutott, hogy a népszámlálást nem készítették elő megfelelően, s a szláv lakosság nem kapott határozott garanciát arra vonatkozóan, hogy nem esik bántódása nemzeti hovatartozásának vállalása miatt, márpedig a németek folyamatban lévő kitelepítése elbátortalaníthatta a délszláv kisebbséget. Hangoztatta továbbá, hogy a szabad önmeghatározás nem lehetséges reakciós közigazgatás, reakciós papok és tanárok jelenlétében, s hogy a Magyarországi Szlávok Antifasiszta Frontjával való teljes együttműködés nélkülözhetetlen lett volna az összeírás lebonyolításánál. Végezetül arra a megállapításra jutott, hogy a magyarok most is régi politikájukat folytatják, amikor a szlávokat kis csoportokra osztják és szerb, horvát, bunyevác, sokác, szlovén, vend stb. identitást kínálnak fel, továbbá külön kezelik az anyanyelvet és a nemzetiséget, arra törekedve, hogy minél nagyobb számú magyar nyelvű szlávot mutassanak fel.

⁴⁴ A horvát kormány tájékoztató igazgatóságán belül 1948 február első napjaiban megalakult egy osztály a magyar kisebbségekkel való kapcsolattartás és munka céljából, különösen a Horvát Népköztársaság területén, amely osztálynak egyúttal a magyarországi délszláv kisebbségekkel való kapcsolattartás is (hiszen többségükben horvátok) feladata volt, továbbá a magyarországi propagandatevékenység végzésére is felhatalmazást kaptak. *Diplomatski arhiv* 1948 F-101 br. 44601.

KONFERENCIA BESZÁMOLÓ

Bureaucracy Academy 2015 – International Cooperation on Migration and Diaspora – középpontban a török diaszpóra

(A beszámoló a konferencián elhangzott előadások alapján készült)

A Külhoni Törökök és Más Rokon Népek Elnöksége, *Bureaucracy Academy 2015 – International Cooperation on Migration and Diaspora* címmel nemzetközi konferenciát szervezett Ankarában, 2015. április 2-13. között. Ez volt az intézmény első diaszpóra tárgyú és nemzetközi meghívotti körre is kiterjedő rendezvénye. A Program célja, hogy hosszú távú és fenntartható együttműködést kezdeményezzen, ismertesse a migráció és a diaszpóra területén szerzett tapasztalatokat, fejlesztési javaslatokat tegyen, valamint az országok közötti információátadásra alkalmas hálózatot alakítson ki. A 12 napos rendezvényen összesen 16 ország képviselője vett részt: Macedónia, Koszovó, Bosznia és Hercegovina, Montenegró, Ciprus, Grúzia, Kirgizisztán, Azerbajdzsán, Afganisztán, Jordánia, Szomália, Pakisztán, Banglades, a Fülöp-szigetek és Magyarország küldöttei. A konferencia során a török migráció és diaszpóra, a 2010-ben történt török intézményi átalakítások és új célkitűzések, valamint az aktuális diaszpóra programok bemutatására került sor. Ezt követően a szemináriumok, a kulturális rendezvények, valamint az intézménylátogatások során lehetőség nyílt a török aktuálpolitika, a hagyományok és kultúra megismerésére is.

A konferencia a házigazda intézmény bemutatkozásával vette kezdetét. A Külhoni Törökök és Más Rokon Népek Elnöksége felállításának gondolata már a 2000-es évek közepén megfogalmazódott, a konkrét meg-

valósításra azonban csak 2010-ben került sor. A szervezet a török Miniszterelnöki Hivatalhoz tartozik, élén az elnök és három alelnök áll, tanácsadó testület segíti munkájukat, valamint az alsóbb szintű stratégiai és szervező munkát 8 fősztályi szintű szervezeti egység látja el. Az Elnökség lényegében a török diaszpóra ügyek központi szerve. Feladatköre kiterjed a külhoni török állampolgárokkal és török diaszpórával kapcsolatos feladatokra, a rokon népekkel való kapcsolattartásra, valamint a külföldi diákokat célzó törökországi ösztöndíjprogramokra. Az Elnökség hangsúlyozta a társadalmi szervezetek, az NGO-k szerepét, amelyek főként a külföldi török iskolák fenntartásában és működtetésében vállalnak feladatot. Számuk jelentős, kb. 5000 ilyen szervezet működik a világon és ápol kapcsolatot a diaszpórával.

A konferencián olyan neves török kutatók és szakemberek szólaltak fel, mint Filiz Kartal a TODAIE intézet munkatársa, Helga Rittersberger Tilç a META (Middle East Technical University) részéről, Lüfti Sunar az isztambuli vagy Cavidan Soykan az Ankarai Állami Egyetemről. A szakmai előadások főként a török diaszpóra kialakulását, a migrációt és az ezekhez kapcsolódó intézkedéseket érintették. Nemzetközi viszonylatban a török diaszpóra meglehetősen új jelenség. Az első kivándorlás az 1960-as és 70-es évekre tehető. Az elvándorlók főként munkások voltak, akik a gyors meggazdagodás reményében, megélhetési nehézségek miatt hagyták el hazájukat. A török kormány kezdetben támogatta a kivándorlást és munkaerő-egyezmények aláírásába kezdett. 1961. október 30-án írták alá az első ilyen egyezményt Németországgal. Az eredeti cél értelmében, a nyugati országokba kiáramló munkaerő az ott megszerzett tudást, tapasztalatot és tőkét visszahozza az anyaországba, a hazai fejlődés érdekében. A hazatérés azonban elmaradt, a kitelepülő munkások nem tértek vissza és egy idő után az otthon maradt családtagok is követték őket, így az 1980-as évek végére kialakultak a diaszpóra közösségek. A diaszpórában élő törökök integrációs problémákkal küzdenek, amelyek vallási okok, nyelvi és kulturális hagyományaik miatt adódnak. A legjelentősebb diaszpóra célszágok között az első helyen Németország áll, de jelentős számú török közösség él Ausztriában, Svájcban, Hollandiában, Franciaországban, Belgiumban, Oroszországban, valamint Ausztráliában, az Egyesült Államokban és Kanadában is.

Törökország 2004-2005 között mind a bel-, mind a külpolitika területén jelentős változásokon esett át. A „The New Turkey” vagy „Big

Project” néven emlegetett irányváltás célja, hogy az ország a világ vezető nagyhatalmainak egyikévé váljon. Törökország aktív külpolitikába kezdett, jelentős a török nagykövetségek és konzulátusok száma és kiemelt figyelmet fordítanak a diaszpórára. Kedvező földrajzi elhelyezkedésének köszönhetően a török állam önmagára, mint Európát és Ázsiát összekötő hidra, a keleti és nyugati világot összekapcsoló szereplőre tekint. Urbanizációs folyamatok indultak meg, a pozitív népesedési és gazdasági adataik egy fejlődő Törökország jövőképét mutatják, ezt a fejlődést 2015-2075 közötti időszakra datálják. Ezen fejlesztéseknek részét képezi a migrációs stratégia, az aktív külpolitika és a diaszpórában rejlő lehetőségek kiaknázása is.

Az intézménylátogatások sorát a török Külügyminisztérium bemutatásával kezdték, 2010-ig a diaszpóra ügyek jelentős részben a Külügyminisztériumhoz tartoztak. A strukturális átalakítások következtében felálló Elnökség azonban átvette a feladatok többségét. A Külügyminisztérium jelenleg a konzulátusokon és nagykövetségeken szolgálatot teljesítő diaszpóra attasé révén tart kapcsolatot a diaszpórával. Támogatáspolitikájuk két jelentős szervezete a Katasztrófa és Katasztrófavédelmi Hatóság (AFAD) mely krízishelyzetekben, katasztrófa esetén nyújt segítséget és a Török Együttműködési és Koordinációs Ügynökség (TIKA), amely főként renoválási munkákban, építkezéseken, pl.: iskolák, mecsetek építésében segédkezik. 2009-ben jött létre, a török kultúra és hagyományok ápolását és fennmaradását szolgáló Yunus Emre Intézet, amely a magyar Balassi Intézethez hasonlóan működtet külföldön intézeteket és szervez kulturális és tanulmányi programokat. Nyári iskolákat szerveznek Törökországban, 2014-ben 350 diák érkezett 72 országból. 2015-ben a cél 2000 külföldi hallgató elérése. A hálózatosodás és a török nyelv terjesztése is fontos szerepet kapott, arra törekednek, hogy minél több külföldi testvériskolában tanítsák a törököt második nyelvként. A 2010-es strukturális átalakításoknak köszönhetően a Miniszterelnöki Hivatalhoz tartozik a Sajtóért és Információért Felelős Főigazgatóság (BYEGM). A teljes kormányzati kommunikációért, sajtó szereplésekért és Törökország nemzetközi megjelenéséért felelősek.

A konferencia során a résztvevő országok képviselői is lehetőséget kaptak saját diaszpójuk bemutatására. Nem kívánom az egyes

országok diaszpóra-politikáját részletezni, inkább a közös vonásokat és kapcsolódási pontokat említeném meg, amelyeket minden ország diaszpóra-politikája megáéna tudhat. Ide sorolható elsősorban az elvándorlás és annak mérséklésére tett kísérletek, a hazautalások és diaszpóra befektetések előmozdítása, a diaszpórákban élők jogainak érvényesítése, valamint az ösztöndíjprogramok. Eltérő, hogy milyen kormányzati szinten foglalkoznak a diaszpóra ügygel: vannak olyan országok, amelyek önálló minisztériumot hoztak létre erre a célra, de sok esetben a külügyminisztériumhoz, vagy a migrációval és menekültekkel foglalkozó szervezeti egységhez tartoznak.

Összességében megállapítható, hogy Törökország fejlődésében fontos kulcsszereplő lehet a török diaszpóra: ezt ismerték fel a döntéshozók is és megpróbálnak erre építkezni. Először az anyaország fejlesztését kellett elkezdni, hogy a diaszpórának is érdeke legyen a hazai befektetések növelése. Törökország esetében nagy szerepe van a vallás és a hagyományok ápolásának, amely erősíti az egy nemzethez való tartozás eszméjét. Felismerték, hogy egy fejlődésnek indult és lehetőségeket is teremtő ország vonzó lehet, és ez az, ami a hazatelepítési programok alapját jelenti. Fontosak a tehetségeket hazahívó programok és felismerték a *brain talent circulation*, azaz az szellemi tőke körforgása jelentőségét, amelynek köszönhetően a külföldi tapasztalatszerzés után hazatérők segítik elő az ország gazdasági fellendülését. Ahhoz azonban, hogy ezek a programok sikeresek legyenek és elérjék céljukat, szükség van olyan kezdeti lépések megtételére, mint a kapcsolatfelvétel és kapcsolattartás, kulturális programok szervezése, hagyományok ápolása és az ösztöndíjak biztosítása a diaszpórában élők számára. Mindeközben stratégiát kell kidolgozni és célokat kitűzni, hogy a gazdasági mutatók növekedése (hazautalások, diaszpóra befektetések, támogatások ösztönzése) és a népesedési adatok javítása (hazatelepítési programok) elérhető legyen. Az idei diaszpóra konferencia volt a Külhoni Törökök és Más Rokon Nép Elnökségének az első nemzetközi rendezvénye. A szervezők a folytatás reményében búcsúztatták a résztvevőket és bejelentették, hogy 2016-ban kifejezetten migráció témában tervezik a Bureaucracy Academy program újabb állomását.

Patterman Renáta

KISEBBSÉG- KUTATÁS

SZEMLE